

Tas Latweefchu draugs.

1839. 10 August.

32^{tra} lappa.

J a u n a s s i n n a s.

Is Rihges. Jo wairak lungi muhsu laikôs scheplojahs, ka taggad schin-
nis mallâs rekti atrohdotees ustizzami deenest-landis, jo wairak preezaja-
mees tē dabbuht istahstihē pahre weenu fullaini no Latweefchu kahrtas, kas fa-
wa ustizzama prahta deht ne ween no kungeem lohti tikke mihtohts un zeenihes,
bet arri jau senn ir Wahzsemmes awihšēs noflawehts. — Widsemme appakšch
Krimuldes muischas Latweefchu semneeka dehts: Gerts, ar pawahrdu Kron-
stein, dsimme, kas taggad 48 gaddus wezzumâ, pehz ilgās flimmibas, grâ Juhli
tē Deewa meerâ aigahje. Tas jaunâs deenâs Rihgâ jau atnahzis, tē fahze deeneht
par fullaini. Gaddijahs winnam fwešchi leelkungi no Wahzsemmes, ar kurreem
pehz arri pats dewahs us Wahzsemmi; bet tur leelkungs kricte — Deews sinn —
kahdâs wainâs, un fleppeni atstahje leelmahti. Schai drihs usnahje truhkums;
bet muhsu Latweefchu gohda wihrs, fot ee landis tur Wahzsemme — ne mas
ne sinnadami tahs tautas ischfirt, kas Kreewu Keisera walstibâ — ar ween no-
fauze tik par Kreewu, tas kaut gan lungi winnam ar lohni jau bija parradâ,
leelmahti ne atstahje wis, bet no kristiga prahta arri tad wehl pee winnas grib-
beja palikt, kad tai pa wiffam wairs zerribas ne bija, winna puhles jebkad at-
lihdsinast. Un kad nu leelmahte beidsoht itt kâ ar warru winnu speede, few
zittus kungus mekleht, tad winsch wehl ar affarahm to luhdse, lai schehligâ prahtâ,
few par pabalsti nohtes laikâ, to naudu jel peenemm, ko winsch tok pee winneem
effoht sakrahjis un kas winnam pascham taggad ne waijagoht. Leelmahte winna
naudu tatschu ne aistikke wis un winsch drihs atradde zittus kungus, ar kurreem
winnam laimejahs atpakkat us sawu tehwu semmi reisohht. Bet pa zellu winsch
ar saweem kungeem arri eenahje Mainzēs pilsfatâ; tur eegahje kohrteli un par
garru laiku awihšchu lappu*) nehme rohka, tur brihnojahs dabbuht lassihē scho
stahstu:

„Tas ustizzams fullainis.

Tē lai zitti speegtojahs.

Kahdâ pilsfatâ Wahzsemme pee Rein-uppes dshwo leelmahte, wisseem pa-
faules trohsneem atfazzijuse un lohti knappi istikdama no sawu rohku darbeem

*) Schai lappai tas wirskafstis: „Der Spiegel. Zeitschrift für Wissen, Leben und Kunst. N° 61. Den 20sten Mai 1824.“

un no ta, kas winnai wehl no sawas zittkahrtigas leelas baggatibas bija paliz-
zis pahr. Winnas laulahs draugs pee warrena waldineeka deenestâ buhdams,
laikam kahdas nelaimigas kibbeles deht, bija aisbehdsis un winnu tâ eefsch beh-
dahm un truhkuma atstahjis. Bet winna ustizzams fullainis leelmahti ir tad ne
atstahje, kad jau truhkums un bads pee winnas sahze rahditees; kamehr winna
to itt kâ ar warru atraidija. Schis ustizzams, ihstens gohda wihrs, prosts Kreews,
nahze ar affarahm azzis, sawai leelmahti ar Deewu fazzih, bet winnai arri is-
stahstija, ka winsch zittkahrt labbakôs laikôs pa saweem ilgeem deenesta gaddeem few
labbu teefu naudas effoht pataupijis; un winnu gauschi luhdse, lai jel scho naudu
nemun pretti, ko tok pee saweem schehligeem kungeem effoht sakrahjis, un kas
winnam pascham ne ko ne lihdsfoht, bet leelmahti eefsch nohtes us ihfu laiku
tok warroht usturru doht. Leelmahte, kaut gan eefsch nelaimes un tohti behdi-
ga, winna luhgshanu tatschu ne paklausija, bet winnu apkampe kâ draugu; un
tâ wihrs schehlodamees aisgahje sawâ jaunâ deenestâ. — Was kungeem irr tahdi
fullaini; tahdi fullaini wehrtê par kungeem buht; un kursch zilweks pasaulê pehz
ihstenas taisnibas luhko, tas skaidri gan atsihst, zil tahdi irr wehrtê.“ Scho
stahstu pahr few paschu sweschâ semmê lassijis awihses, wihrs gauschi brihno-
jahs, eet un isklafina, kas tad to tur lizzis drikkelt un dabbu sinnah, ka
schahs awihses rakstirahs leelmahti effoht pasihstams un no winnas paschas to
dabbujis sinnah. Pee drikketaja muhsu gohda=wihrs few kluffibâ to lappu no-
pirke un lihds mirschanai zeeti to irr glabbajis. Gan jau preeksch gaddeem, kad
winsch arri gruhâ flimmibâ taisijahs us mirschanu, winsch sawan dwehseles
gannam to lappu rahdija un to leetu isstahstija, bet schis ar sinnu tik taggad to
fluddina, zitteem deenest-kaudim tik par mahzibu.

Schinni gaddâ pirmureis pee mums turreja willas=tirgu. Waldischana
trihs deenas preeksch to bija islassijuse, un prohti 20tu, 21mu un 22tru Zuhli.
Bija arri atwesta labba teefa willas, lihds 120,000 mahrzini, no Zgganuu sem-
mes, Widsemmes, Kursemmes, un ir no Pohlu semmes. Bet brihnischki gahje
ar scho tirgu; tik kâ prezze bija peewesta, jau bija pahrdohda. Pirke pa 82, 75,
70, 67, 60 un 50 kapeikeem fudr. par mahrzinu. Ta labbaka willa nahze no
Trikkates aitahm, un ta prostaka no Leischeem. — Zitti kohpmanni ne pirke, ne
kâ tee no Rihges; Entenderi gan arri nahze, usteize prezzi par labbaku pahr
to, ko Pohlds pirfoht, bet tatschu atradde wehl druzin pahrdahrgu. — Kaut-
gan scho reis wehl ne no katras muisches, kur tahs dahrgakas aitas audse, wil-
las bija atsuhstijuschki, tatschu tirgus muhsu semturreem labbi deesgan patikke.
Zadeht zerream, ka nahkofschâ gaddâ tirgus wehl labbak buhschoht; jo sinnams,
jo wairak prezzu, jo wairak pirzeju.

Is Peebalgas draudses Widsemme. Ir muhsu widdû no fahribas-
apnemshanahm augli irr redsami; zittkahrt gan drihs ikkattris pee mums bran-
dawihnu turreja par wesselibas sahlehni, taggad atsihst par wesselibas pohsti-
taju un par nahwes sahlehni; ar preeku jau taggad mannam, ka ikkattris farga-
jahs stipri bruhkelt un dauds jau arri tahdu rohдах, kas pa wissam irr at-

mettufchi un kas us preefschu arri wairs nebruhfchs. Zerream, ka tahdi arri ween wehl wairofees. — Wezz=Deebalgas walsti, 14tâ Zuhli deenâ pehz puffedenas stiprs leetus lije un bahrgs pehrkons ruhze. Jauns fainneeks — no Klausche mahjahm — lihds ar feewu un behrnianu, kas gaddu wezs, un wehl ar trim zitteem mahjas laudin feena plawâ buhdams, no leetus aismemts, steidsahs pee saweem ratteem, kas appakfch masas egles peebraukti stahweja. Zif kâ tee tai weetâ bij peegahjuschi, tappe wiffi no sibbina aismemti, tã ka wiffi fefchi tuhlin pee semmes kritte. — Diwi no teem atmohdahs gan ahtri, bet pats fainneeks, fainneeze un wehl zits wezs wihrs kã lihki us mahjahm tappe aismesti. Ak behdas, ak breefnas! Pehz kahda brihscha no scheem trim diwi wehl atdsihwoja, bet pats fainneeks pateefi bij jau tai paschã weetâ nomirris. Bija jauns, weffels, gohdigs un teizams wihrs; tiklai puffedeschu gaddu laulibã fadsihwojis. Kahdas gruhtas behdas tai pakkal palikkufchai atraitnei, ko winsch lohti mihleja — un winna mahtei, kas wehl dsihwa — taggad firdi nospeesch, — to gan katrs lassitais pats sawã firdi apdohmahs, jo tahs naw aprakstijamas. Pee winna meefahm ne kahdas sikhmes no sibbina ne bij redsamas; bet winna laulatai draudseni, kas wehl palikke dsihwa, irr silla strihpe pahr kruhtim un matti pee galwas weenã weetã apswillufchi. Tam wezzam, kas arri wehl atdsihjahs, pee galwas affins bija weenã weetã, fur no sibbina bija aismemts. Tas behrninsch, kas tai brihdi mahtes flehpi bij, kad tee no sibbina tikke fisti pee semmes, tappe atrasts spirgts un weffels, ne pee mahtes klastu, bet kahdus 5 fohkus tahku noht no mahtes. Ar gruhtahm behdahm un dauds affarahm no raddeem un draugeem fainneeks tikke paglabbahs 18tã Zuhli. J. R.

Rã semneefceem sawi sirgi ja-fohpi.

Wahzeescheem wezs fakkams wahrds irr, kas mahja: "Kunga ajs sirgu padarroht tauku;" Calenderi wehl flaidraki teiz tã: "labbi usfkattihes irr jau puss barrohts." Un ka schis fakkams wahrds taifniba, to warr redseht pee Calenderu paschu semneeku sirgeem, kas ar ween lohti stalti un stipri un tohs wiffgruhtakus darbus ir wehl tahdã wezzumã padarra, kad muhsu wairs ne spehj kahju pazelt. Un tof Calenderi saweem sirgeem masak barribas dohd, ne kã mehhs saweem; bet winni bes mitteschanas arri pahr to gahda, ka tas, ko teem dohd un pasneeds, teem arri buhtu gahrds un weffeligs. Zur katrs semneeks, kas sawu labbumu proht, rihdõs un wakkardõs sawu sirgu nosukka, labbi sinnadams, ka neds zilweks neds lohps ilgi weffels paliks, ja tam ahda naw tihra. Kad ar sawu sirgu no darba nahk mahjãs un scham kahjas arri tik drufzin ar dubleem, tad tahs labbi nobersch ar saweem salmeem, un ustaisa labbi mihstu miggu. Kad sirgam fleppus, tad to ne nemm lihds darbõs, bet pehz prahstigu zilweku padohma tam tahs waijadsigas sahles eedohd, gribbedams tam, zif ahtri ween spehj, palihdseht; jo eefahkumã gan drihs katra simmiba irr isdseedejama, bet kad jau dabbuja eefaknotees, tad, sinnams, ahresteschana gruhta, un zif daschs

labs un dahrgs sirgs, kas wehl ilgi warreja kalpoht, eet pohstâ, tif zaur zilweku nebehdbibu! — Enlenderu semneeks luhko, ka winna sirga paugas un wifs juhgs ne buhtu pufchu woi netihrs, bet ka paschâ laikâ un itt kâ usleets, lai sirgam ne kahdâ weetâ spalwas ne norihwe woi zittu wainu darra. Tâ patt wiafch to puhlinu ne schehlo wis, ismahzitu kalleju usmekleht, pee ka sawu lohpu likt apkalt, lai tas arri deesin zil tahli dshiwotu; kad tif warretu drohfschi ustizgehht, ka lohpan kahjas ne aisnaglotu woi zittati maitatu; jo tahdu kahjinu gan ahtrumâ warr eewainohht, bet ne tif drihs atkal isdseedeht, un ar to ahrtsteschauu jau ar ween dauds naudas un laika tohp istehrehts. — Enlendereem arri ne peeteef wis, saweem sirgeem kaut kâ to barribu preekschâ mest; kâ gan zitti fainneeki un kalpi ne behdadami darra, kas ahtrumâ ar to darbu tif grihb gattawi buht, ka jo drihsak paschi warre flinkotees; bet Enlenderi ar ween luhko to ehdamu tâ fataisihht, ka warretu woi fo pataupihht, woi lohpan to pataisihht jo wesselligu un jo gahrdu.

Tâ arri jau no gaddeem atradde, ka pa wissam dauds labbak' effohht, semneeku sirgeem wairs ne, kâ preekschlaikâ, seenu un salmu fillê likt woi ais reddelehm bahst, jo us tahdu wihsi, sinnams, leels pulks ehdamu nokriht semmê un tohp famihts. Taggad seenu un salmu sagreesch itt kâ par ekfeli, to apflazina ar mas sahliu uhdeni, un tad ar to lohpa samaisa tahs ausas woi tohs meeschus, fo papreeksch wehl lehnam sagruhde. Zitti tad arri wehl iswahritu kartuppetu labbu teesu peeleeht klahht. Scho mistru sirgeem woi fillê woi kahdâ kasti tâ patt berre preekschâ, kâ zittkahrt tahs ausas; tok ne us reis, bet iddeen pa trim lahghm, lai ehdamajs lohpineem ar ween jauns un prifchs; jo zittadi, ja wissu us reis teem leek preekschâ, tas tur zauru deenu teem preeksch muttes gult, un tâ zaur lohpu dwafchu un stakka smakku samohht un wairs nedf gahrds nedf wesselligs. — Wahzsemmê Sakfu walsti dshiwu postmeisteris, kam wahrds: Götze, tas zittkahrt Enlenderu semmê bijis, to arri mahzjahs un taggad tâ patt ar saweem sirgeem darra. Un luhk! schi lohpschana teem lohti eet spehka, un kungs, ja mas, to treschu dakku seena pataupa, kas zittkahrt semmê kritte un gahje pohstâ. Arri jau dauds semneeku, winnam nahburgôs, sawus sirgus us tahdu wihsi sahht barroht, un tâ tur stakôs jo deenas jo masak reddeku eerâuga. — Leeta gan buhtu wehrê, to arri pee mums isprohweht; bet sinnams, turklahht arri waijadsetu Enlenderu sakkamu wahrdu labbi likt wehrâ, un sirgus us scho jaunu wihsi ne tif ween barroht, bet arri pa wissam labbaki apkohpr. (G. E.)

Tahs mihsklas usmiina, kas preekschajâ lappâ: Pahkste.

Lihbs 8. August pee Nihges irr atnahkufchi 1310 fuggi un aisbraukufchi 1232.

Drihw drikkleht. No juhremassas, gubbernementu augstas waldischanas puffed:

Dr. C. E. Napier sky.